

Elke verbetering van de luchtkwaliteit levert gezondheidswinst op!

Factsheet Luchtkwaliteit en gezondheid Gemeente Maasgouw

Team milieu
31 juli 2024

GGD Limburg-Noord

LUCHTKWALITEIT EN GEZONDHEID MAASGOUW

In deze factsheet staat luchtkwaliteit en gezondheid centraal.
De cijfers uit het Rapport Luchtkwaliteit in Limburg (2022)[1] zijn hiervoor gebruikt. De GGD Limburg-Noord maakt met deze factsheet voor de gemeente Maasgouw inzichtelijk:

- wat de gezondheidseffecten zijn,
- wat de blootstelling aan luchtverontreiniging is,
- wat de belangrijkste bronnen zijn,
- welke maatregelen mogelijk zijn voor het verder verbeteren van de luchtkwaliteit.

De gemeente Maasgouw heeft de vraag gesteld hoe het gesteld is met de (schone) lucht in de gemeente en of de gemeente hier nog acties op moet ondernemen. Maasgouw heeft het Schone Lucht Akkoord (nog) niet ondertekend. Het Schone Lucht Akkoord is een akkoord tussen Rijk, provincies en een groot aantal gemeenten om de luchtkwaliteit in Nederland te verbeteren. Gezonde lucht is namelijk een gemeenschappelijke verantwoordelijkheid. Samen streven de deelnemende partijen naar een gezondheidswinst van minimaal 50 procent in 2030 ten opzichte van 2016.

Met de gegevens uit het Rapport Luchtkwaliteit in Limburg is de 0-situatie voor Maasgouw in beeld gebracht. Deze gegevens kan de gemeente gebruiken om maatregelen ter verbetering van de lokale luchtkwaliteit in te voeren.

Luchtkwaliteit en gezondheid in Nederland

De laatste jaren is de lucht in Nederland schoner geworden. De luchtkwaliteit in Nederland is flink verbeterd door beleid van Europa, Nederland, provincie en gemeenten. Zo zijn voor heel Nederland de bijdragen van verkeer en industrie aan luchtverontreiniging de afgelopen jaren flink gedaald. De bijdrage van houtstook is nauwelijks gedaald en is daardoor een belangrijke bron van fijn stof geworden.

[1] Rapport luchtkwaliteit: Rapport Luchtkwaliteit in Limburg_V7_DEF3.pdf (ggdlimburgnoord.nl). Gebaseerd op data uit 2019.

Schone lucht is van levensbelang voor onze gezondheid. De gezondheidseffecten van ongezonde lucht zijn groot.

Alleen al blootstelling aan fijnstof is verantwoordelijk voor zo'n 4% van de ziektelast in Nederland.

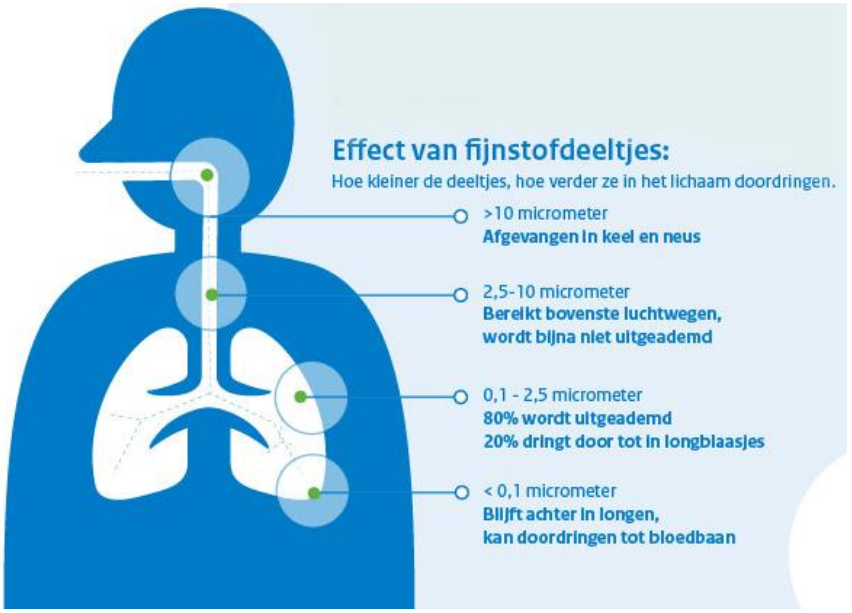
Na roken behoort luchtverontreiniging tot één van de belangrijkste risicofactoren.

Wat is luchtverontreiniging?
Luchtverontreiniging bestaat uit een mengsel van vele gassen en deeltjes. De meest onderzochte stoffen zijn stikstofdioxide (NO_2) en fijn stof deeltjes (PM10 en PM2,5).

NO_2 is een belangrijke indicator voor uitstoot van wegverkeer.
NO_2 kan als gas makkelijk ingeademd worden en daardoor gezondheidsschade aanrichten.

Fijn stof komt voor in verschillende groottes.
Een deel ontstaat door menselijk handelen, zoals verbrandingsprocessen, veehouderij, houtkachels en sigarettenrook.
Een ander deel ontstaat van nature zoals opwaaiend (zand)stof. Door inademing van deze deeltjes kunnen deze gezondheidsschade aanrichten.

De laatste jaren is de lucht in Nederland veel schoner geworden. Toch veroorzaakt luchtverontreiniging nog steeds veel schade aan de gezondheid zoals astma en hart- en vaatziekten.

Inwoners in Maasgouw worden ziek of sterven eerder door luchtverontreiniging

Inwoners van Maasgouw sterven gemiddeld bijna 11 maanden (326 dagen) eerder dan als er geen luchtverontreiniging zou zijn.

De berekende vroegtijdige sterfte is een gemiddelde voor alle inwoners van een gebied. De ene persoon zal door luchtverontreiniging meer dan 20 jaar eerder overlijden, de andere slechts één of enkele maanden eerder.

Ook de effecten op andere ziekten zoals longkanker, astma en hart- en vaatziekten zijn groot.

Ouderen, kinderen, zwangere vrouwen en mensen met aandoeningen aan hart, bloedvaten of luchtwegen zijn extra gevoelig voor ongezonde lucht.

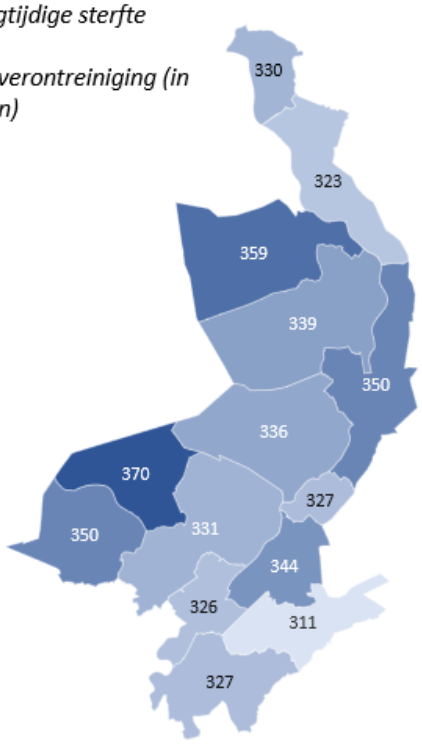
Wettelijke norm beschermt onvoldoende

De wettelijke grenswaarden van de Europese Unie (EU) beschermen niet voldoende tegen schadelijke gezondheidseffecten door luchtverontreiniging. Daarom heeft de wereldgezondheidsorganisatie (WHO) gezondheidskundige advieswaardes opgesteld die veel lager liggen dan de huidige EU grenswaardes. In 2021 zijn deze advieswaarden aangescherpt op basis van nieuwe wetenschappelijke onderzoeken.

	NO_2 µg/m³	**PM10** µg/m³	**PM2,5** µg/m³
EU grenswaarde (2008)[2]	40	40	25
WHO advieswaarde (2021)	10	15	5

Geen enkele gemeente in de regio Limburg-Noord (en bijna nergens in Nederland) voldoet aan de gezondheidskundige advieswaarden van de WHO. Dit heeft nadelige gevolgen voor de gezondheid van inwoners in de regio Limburg-Noord.

Vroegtijdige sterfte door luchtverontreiniging (in dagen)

Fijnstof (PM10)

17,0 µg/m3	Maasgouw
17,8 µg/m3	Limburg-Noord
Max 15 µg/m3	WHO advieswaarde

Fijnstof (PM2,5)

10,2 µg/m3	Maasgouw
10,6 µg/m3	Limburg-Noord
Max 5 µg/m3	WHO advieswaarde

Stikstofdioxide (NO2)

16,3 µg/m3	Maasgouw
17,0 µg/m3	Limburg-Noord
Max 10 µg/m3	WHO advieswaarde

Gemiddelde blootstelling aan fijn stof en NO2 in 2019 (Bron: RIVM en rapport luchtkwaliteit)

Elke verbetering van de luchtkwaliteit levert gezondheidswinst op!

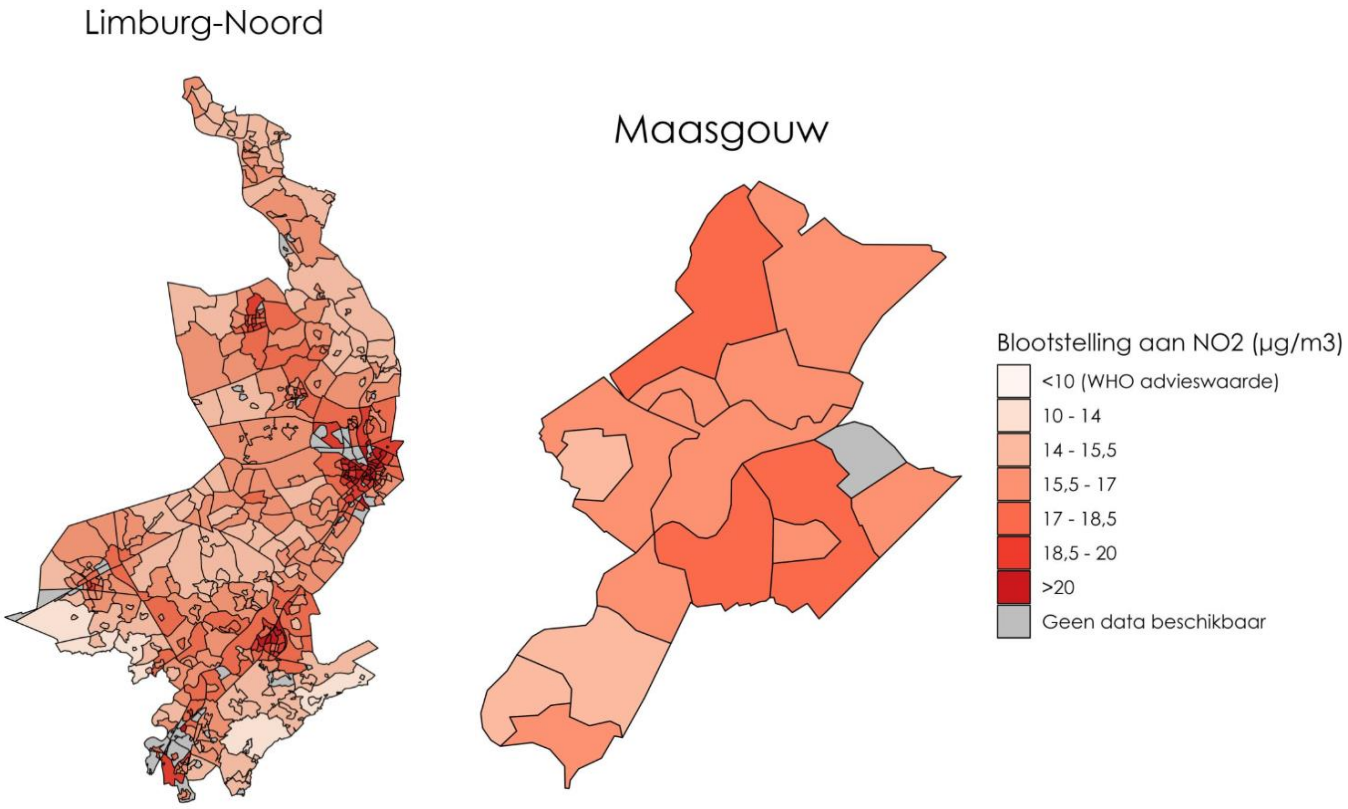
[2] Voorstel tot aanscherping van de EU grenswaarde per 2030 voor NO_2: 20 µg/m³; PM10: 20 µg/m³ en PM2,5: 10 µg/m³

Blootstelling boven WHO-advieswaarden, grote verschillen tussen en binnen gemeenten

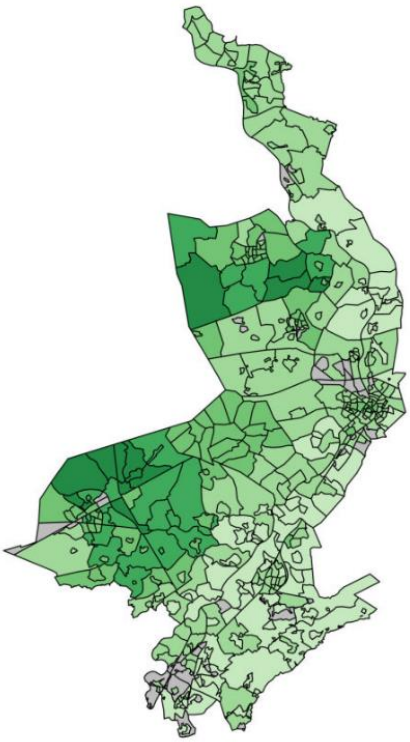
De blootstelling aan NO_2 (stikstofdioxide) en fijnstof (PM10 en PM2,5) verschilt tussen gemeenten en ook binnen gemeenten in de regio Noord-Limburg. Er is met name een grote variatie in blootstelling aan NO_2. Dit werkt door in de gezondheidsrisico's: gezondheidsrisico's zijn in buurten met een hogere blootstelling groter dan in buurten met een lagere blootstelling.

De onderstaande figuren tonen de blootstelling aan NO_2 en fijnstof (PM10 en PM 2,5) per buurt in de regio Limburg Noord in 2019. De cijfers op buurtniveau zijn indicatief.

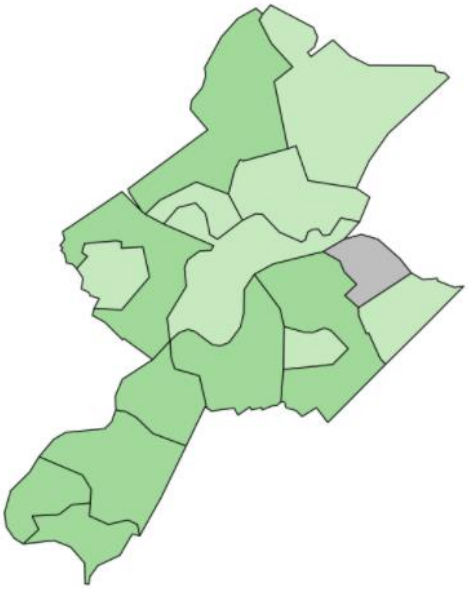
Opmerking: in de GGD Rekentool vindt geen aftrek van de natuurlijke achtergrondconcentraties voor PM2,5, PM10 en NO_2 plaats. Deze keuze is gemaakt om de totale impact van gezondheidseffecten door luchtverontreiniging in beeld te brengen, ook van het kleine deel dat mogelijkerwijs niet beïnvloedbaar is door maatregelen.

Limburg-Noord

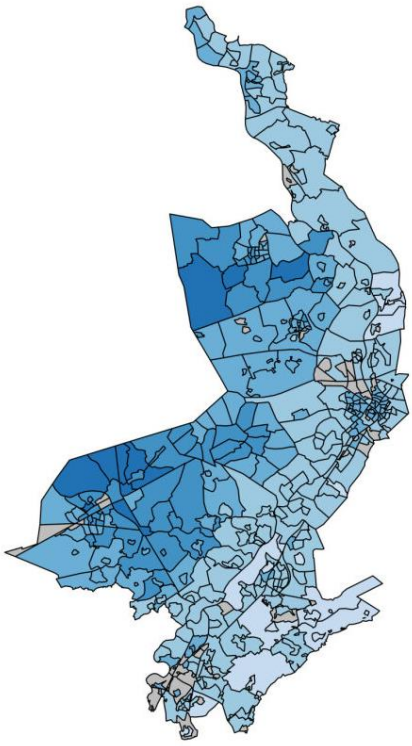
Maasgouw

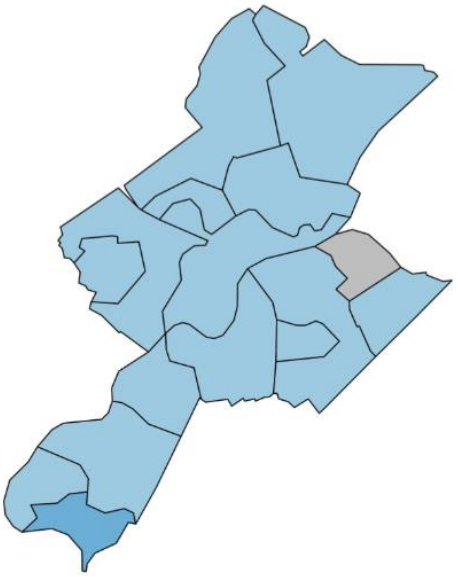
Blootstelling aan PM10 (µg/m3)

- <15 (WHO advieswaarde)
- 15 - 16
- 16 - 17
- 17 - 18
- 18 - 19
- 19 - 20
- >20
- Geen data beschikbaar

Limburg-Noord

Maasgouw

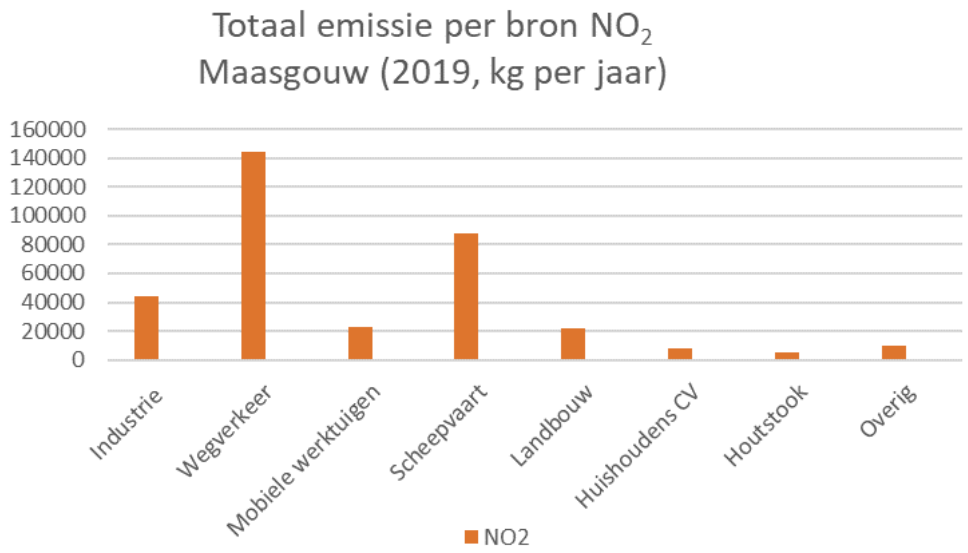

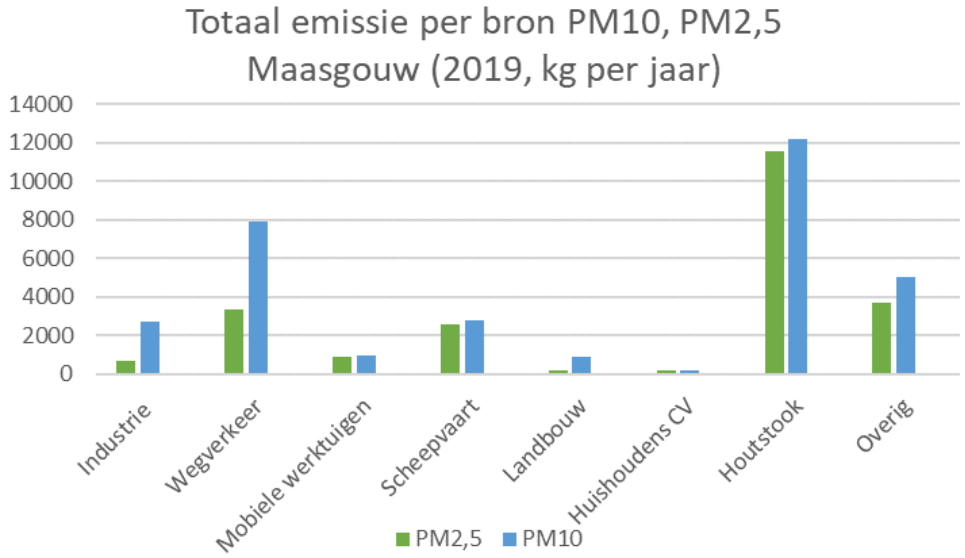
Blootstelling aan PM2.5 (µg/m3)

- <5 (WHO advieswaarde)
- 5 - 9.5
- 9.5 - 10
- 10 - 10.5
- 10.5 - 11
- 11 - 11.5
- >11.5
- Geen data beschikbaar

Wegverkeer, landbouw, industrie en houtstook zijn de grote bronnen

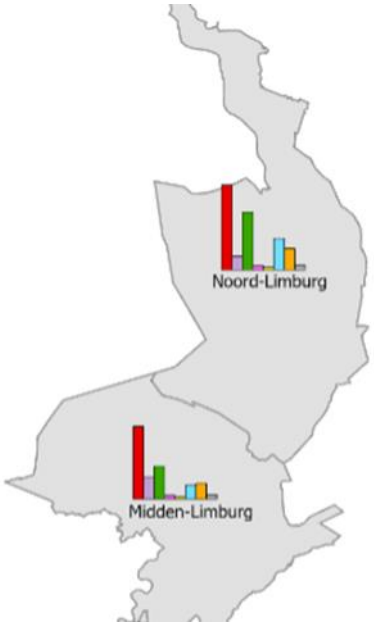
Verschillende bronnen in de regio Limburg- Noord veroorzaken verontreinigingen in de lucht. De belangrijkste bronnen zijn wegverkeer, landbouw, industrie en houtstook.
Zie onderstaande figuren voor de uitstoot van NO2, PM10 en PM2,5 van verschillende bronnen in Limburg-Noord en Maasgouw (% per sector, totalen in kg/jaar GCN tool, 2019)[3]

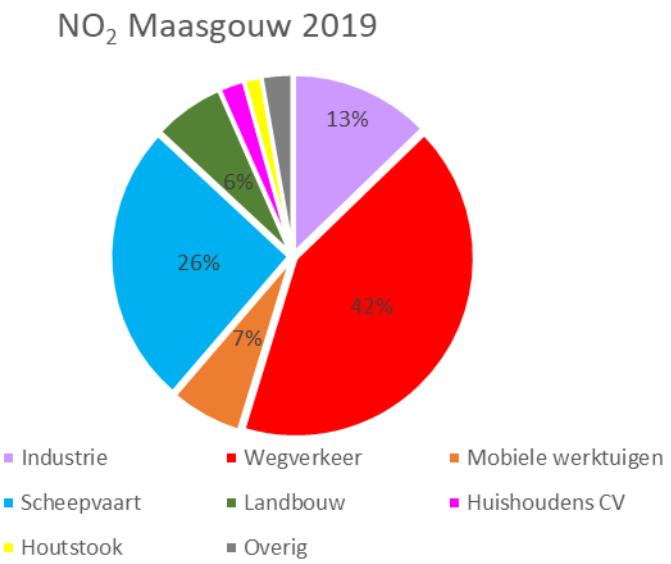

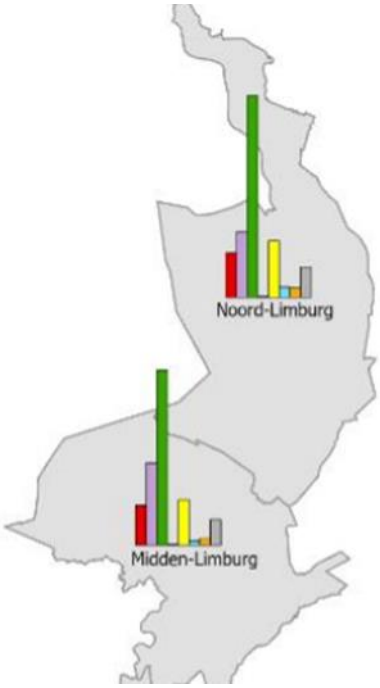
[3] In de figuren is het secundair gevormd fijn stof (PM10 en PM2,5) niet meegenomen. Secundair fijn stof wordt gevormd uit NO_2 en ammoniak. Het secundair fijn stof draagt in Nederland gemiddeld 35-40% bij aan de concentratie van PM10 en 45-50% Van PM2,5 (RIVM, 2013). Landbouw is de belangrijkste bron van ammoniak uitstoot. De uitstoot van ammoniak is de afgelopen jaren nauwelijks gedaald. Daarmee is landbouw een belangrijke bron van fijn stof.

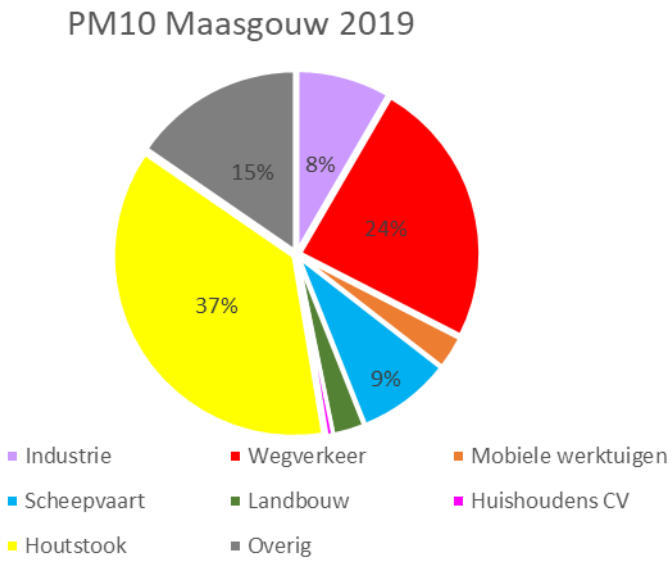
NO_2: In Noord- en Midden-Limburg zijn wegverkeer en landbouw de belangrijkste bronnen. In Maasgouw valt de relatief hogere bijdrage van scheepvaart (26%) en industrie (13%) op. De bijdrage van landbouw (6%) is laag.

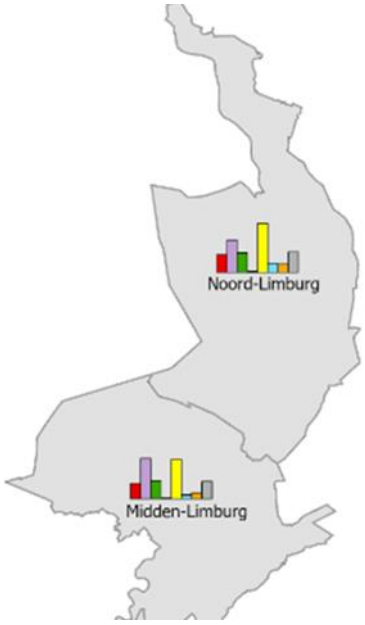

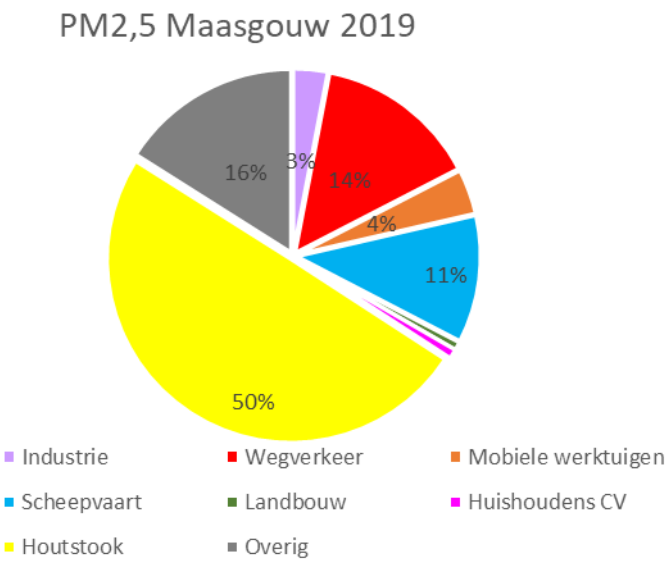
PM10: In Noord- en Midden-Limburg zijn landbouw (veehouderij) en industrie de grootste bronnen. In Maasgouw valt de hogere relatieve bijdrage van houtstook (37%) en wegverkeer (24%) aan fijn stof op. De bijdrage van landbouw is relatief laag (3%).

PM2,5: In Noord- en Midden-Limburg zijn houtstook, industrie en landbouw (veehouderij) de belangrijkste bronnen. Secundair fijn stof (landbouw) is niet opgenomen in deze cijfers. In Maasgouw valt de hogere relatieve bijdrage van houtstook (50%) en overige bronnen[4] (16%) aan fijn stof op.

[4] Onder overig vallen de volgende bronnen: roken, overige emissie consumenten (zoals afsteken vuurwerk), hoofdverwarming bedrijfspanden, emissie bouwplaatsen (stofemissie)

Inspiratie voor beleid

Blootstelling aan luchtverontreiniging veroorzaakt ernstige gezondheidseffecten, ook onder de wettelijke normen.

De GGD adviseert: Sluit aan bij het Schone Lucht Akkoord en werk naar de WHO norm toe!

Neem maatregelen om de luchtkwaliteit te verbeteren, ook onder de wettelijke norm.

1 Maatregelen die de emissies terugdringen, hebben een positief effect op de luchtkwaliteit.
De GGD vindt de aanpak van bronnen, via **bronbeleid** de beste keuze.
Dit bronbeleid kan opgenomen worden in de omgevingsvisie.

Voorbeelden van bronbeleid:

Wegverkeer:
- Minder wegverkeer, stimuleer lopen, fietsen en OV, maak straten autoluw (‘auto te gast’)
- Schoner wegverkeer, schoon eigen wagenpark, stimuleer elektrisch vervoer
- Lagere maximumsnelheid

Houtstook:
- Minder houtstook, o.a. door niet toestaan van hout-, pelletkachels als hoofdverwarming, stimuleren houtstookvrije wijken, stimuleren weghalen schoorsteen
- Voorkom houtstook en overlast door houtstook via de routewijzer ‘houtstook en overlast’; bijvoorbeeld door het opvolgen van een negatief stookadvies
- Schoner stoken door o.a. goede voorlichting en versnellen van overschakeling naar nieuwe, schonere kachels.

Scheepvaart:
- Schonere scheepvaart, o.a. door elektrificatie van schepen en toepassen van roetfilters
- Walstroom

Industrie:
- Best beschikbare technieken (BBT) verplicht stellen
- Aanscherpen vergunningsbeleid (strenge emissie-eisen, actualiseren vergunningbestand en toezicht optimaliseren)

Veehouderij:
- Zorg voor een actueel vergunningenbestand en trek ongebruikte vergunningen in
- Maatregelen in de bedrijfsvoering, o.a. aanpassing voer, mestopslag en bemesting

Mobiele werktuigen:
- Schonere aggregaten eisen bij (gemeentelijke) bouwprojecten
- Schone eigen werktuigen

2 **Heb aandacht voor gezondheid, waaronder luchtkwaliteit, bij woningbouwplannen.**

Maak houtstookvrije wijken door geen rookgaskanalen toe te staan.

Faciliteer wandelen en fietsen bij de inrichting van woonwijken.

3 Meer afstand van bronnen tot gevoelige bestemmingen leidt tot meer **gezondheidswinst.**

Maak een **gevoelige bestemmingenbeleid:** Bouw geen nieuwe woningen, zorgcentra en kinderopvang nabij drukke wegen, veehouderijen en industrie.

4 De **Omgevingswet** biedt de gemeente veel ruimte om ambities, beleid en maatregelen voor gezonde lucht te borgen.

Denk daarbij ook aan mensen met een lage sociaal economische positie, zij leven vaker in een ongezondere leefomgeving.

Verklein gezondheidsachterstanden door de luchtkwaliteit te verbeteren op plekken waar veel kwetsbare mensen wonen.

5 **Neem gezondheid mee in afwegingen in al het (ruimtelijke) beleid.**

Denk bijvoorbeeld aan mobiliteit, woningbouw, klimaat en geurbeleid.

Beleid op deze terreinen kan invloed hebben op de luchtkwaliteit.

Elke verbetering van de luchtkwaliteit levert gezondheidswinst op!

Ons motto is: Samenwerken aan schone lucht in Limburg

Samenwerking tussen overheden en ook tussen verschillende beleidsterreinen is cruciaal om de luchtkwaliteit verder te verbeteren.

Interessante informatie:

Lees hier het uitgebreide Rapport Luchtkwaliteit in Limburg_V7_DEF3.pdf (ggdlimburgnoord.nl)

Met deze Check je plek-tool Check je plek | Atlas Leefomgeving kun je per woonadres zien hoe het met de luchtkwaliteit is gesteld.

Kijk voor meer informatie over luchtkwaliteit en je eigen gezondheid op www.ggdleefomgeving.nl